

РОЛЬ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ УКРАЇНИ У ДЕРЖАВНОМУ ФІНАНСОВОМУ КОНТРОЛІ

Бутенко В. В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і фінансів

Гринчак А. О.

здобувачка 5 курсу, I (бакалаврського) рівня освіти за спеціальністю

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Міністерство фінансів України відіграє ключову роль у системі державного фінансового контролю, забезпечуючи формування та реалізацію фінансової політики держави. Саме цей орган координує діяльність підконтрольних установ, спрямовану на ефективне, цільове та законне використання бюджетних коштів, а також сприяє підвищенню довіри громадськості до державних інститутів через механізми моніторингу, аудиту та фінансового аналізу. Тому актуальність теми зумовлена зростанням потреби у забезпеченні прозорості, підзвітності та ефективності управління державними фінансами в умовах соціально-економічних викликів.

Місія Міністерства фінансів України полягає у фінансовому забезпеченні виконання державних функцій на основі виваженої бюджетної політики, створенні умов для стабільного розвитку економіки шляхом управління державними фінансами за принципами збалансованості, ефективності, неупередженості, цілісності, стійкості та прозорості [2].

Принципи роботи Міністерства фінансів [3]:

- відповідальність;
- прозорість;
- відкритість до діалогу;
- забезпечення фіскальних потреб бюджету одночасно з створенням сприятливого бізнес-середовища.

Міністерство фінансів України відповідно до Бюджетного кодексу України та Положення про Міністерство фінансів України забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державного внутрішнього фінансового контролю, визначає основні організаційно-методичні засади та дає оцінку функціонуванню систем внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту.

Згідно зі статтею 26 Бюджетного кодексу України розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організовують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів [1].

Наказом Мінфіну від 13.07.2017 № 627 (zareestrovaniy v Min'yosti 15.09.2017 za № 1136/31004) передбачено формування узагальненої звітної інформації про результати діяльності підрозділів внутрішнього аудиту [3].

Міністерство фінансів України (Мінфін) забезпечує державний фінансовий контроль шляхом розроблення та проведення єдиної бюджетної та податкової політики, контролю за виконанням Державного бюджету, забезпеченням ефективного використання бюджетних коштів та вдосконаленням системи контролю за витрачанням коштів. Мінфін здійснює відомчий фінансовий контроль через свої служби внутрішнього аудиту, а також контролює дотримання правил складання звітів про виконання бюджету [2].

Основні завдання Мінфіну у сфері державного фінансового контролю[2]:

- Мінфін розробляє та впроваджує єдину державну фінансову, бюджетну та податкову політику;
- здійснює контроль за дотриманням правил складання звітів про виконання Державного бюджету України та зведеного бюджету України;
- Забезпечує ефективне та прозоре управління державними фінансами, включаючи використання бюджетних коштів;
- здійснює відомчий фінансовий контроль через служби внутрішнього аудиту, спрямований на забезпечення законності та фінансової дисципліни всередині самого міністерства та підпорядкованих установ;
- працює над покращенням методів фінансового планування, звітності та системи контролю за витрачанням бюджетних коштів.

Таким чином, роль Мінфіну полягає у комплексному управлінні державними фінансами та здійсненні контролю за їх ефективним та законним використанням на всіх рівнях.

З метою реалізації зазначених норм Міністерством фінансів України проводиться аналіз стану функціонування внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади (ЦОВВ), обласних та Київській міській державних адміністраціях (ОДА) та підготовлюється інформація про стан функціонування державного внутрішнього фінансового контролю [2].

Але незважаючи на певний досягнутий прогрес у реформуванні системи державного внутрішнього фінансового контролю загалом, залишаються недоліки як у запровадженні комплексної системи внутрішнього контролю, так і у здійсненні діяльності з внутрішнього аудиту в ЦОВВ та ОДА.

З урахуванням вимог нормативних документів та розроблених методологічних засад організації внутрішнього контролю окремими органами вживаються заходи з удосконалення систем внутрішнього контролю. Зокрема, в основному формалізовано функціонування такого елементу внутрішнього контролю, як внутрішнє середовище, застосовуються заходи контролю, запроваджується моніторинг та періодичні оцінки виконання окремих функцій, процесів і операцій, функціонують системи інформаційного обміну.

Водночас у більшості органів на сьогодні не створено комплексної системи внутрішнього контролю, запровадженої керівником, у розумінні статті 26 Бюджетного кодексу, та/або вона не здійснюється як цілісний процес. Насамперед, це стосується діяльності з управління ризиками, яка запроваджується лише в окремих державних органах [1].

З вищенаведеного матеріалу видно, що державний фінансовий контроль виступає не лише як форма перевірки законності та ефективності використання бюджетних коштів, а й як важливий механізм зміцнення фінансової дисципліни та довіри громадян до державних інститутів. Ефективно організована система контролю забезпечує раціональне використання фінансових ресурсів, своєчасне виявлення порушень і недоліків у фінансовій діяльності суб'єктів господарювання, сприяє підвищенню прозорості та результативності управління державними фінансами. Таким чином, державний фінансовий контроль є невід'ємною складовою фінансової політики держави, що забезпечує стабільність економічного розвитку, ефективне функціонування бюджетної системи та реалізацію соціально-економічних програм.

Література:

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 20.10.2025).
2. Гетманець О. П. Контрольні повноваження Міністерства фінансів України в бюджетному процесі. Харківський національний університет внутрішніх справ. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f475e067-c1e2-49e2-85f1-5a1599b7bbb8/content> (дата звернення: 20.10.2025).
3. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mission-and-principles-of-work> (дата звернення: 20.10.2025).